

Protestantism är inget nytt i Norden. Allt sedan reformationen har lutherdomen och dess teologiska övertygelser varit centrala i såväl kyrkans liv som i hela kulturen. Fastän de nordiska länderna har kommit att bli post-kristna spelar fortfarande de lutherska kyrkorna en viktig roll i människors liv. Ritualer som dop, konfirmation, bröllop och begravningar innebär att de fortfarande har en relation till den lutherska kyrkan. Det finns också ett antal gedigna lutherska nätverk som troget delar evangeliet i Norden. The Gospel Coalition (TGC) fokuserar också på evangeliet och vill samarbeta med likasinnade lutheraner för att sprida evangeliet i Norden. TGC är reformert till sin teologi, vilket väcker frågan kring om de teologiska skillnaderna borde hindra lutheraner från att samarbeta med TGC eller inte. Vi är övertygade om att det – trots några viktiga skillnader mellan reformert och luthersk teologi – finns en grundläggande inriktning mot nådens evangelium som överbryggat dessa skillnader och skapar en grund för gemenskap och samarbete. Som kristna längtar ju vi alla efter Guds rikes tillkommelse på jorden.

Både lutheraner och reformerta delar tron på evangeliet om Jesus Kristus: budskapet om frälsning av Guds nåd, genom omvändelse och tro på Kristus. Denna lära om frälsning av nåden allena, genom tron allena, är en central gemensam teologisk grund. Det rör evangeliets själva kärna och visar oss att vi inte är i position att begära något från vår Skapare. Vi är syndare och vi är för stolta för att be om hans nåd.¹ Därför instämmer både lutheraner och reformerta i att frälsningen måste vara en gåva, helt och fullt oförtjänt av dess mottagare. Detta är den viktigaste sanningen i de båda teologiska traditionerna och något som förenar oss trots olika kulturella och teologiska betoningar.

Men det finns också flera andra betydande områden där vi håller med varandra teologiskt. Vi håller med varandra om att alla är bundna av synd, att Gud kan kalla vem som helst till sig, att barn bör uppfostras i tron, att Kristus är upphöjd över allt och alla, att vi blir rättfärdigförklarade av Guds nåd allena, att den lokala församlingen är väldigt viktig i Guds frälsningsplan och att Guds ord är sant, ofelträtt och tillräckligt för det kristna livet. Detta är bara en del av vårt delade arv, men det som kanske känns djupast är den delade sorgen att de Nordiska länderna håller på att överge den protestantiska reformationen och bli världens mest sekulariserade länder. Denna anledning i sig själv borde vara nog för att återföre oss och ge en gemensam nöd i våra hjärtan för att nå våra förlorade bröder och systrar i Norden.

Med det sagt är det värt att diskutera några områden som historiskt har skilt lutheraner och reformerta åt. Många lutheraner tänker på Kalvins lära om utkorelsen när de tänker på reformert teologi. Det vill säga läran att Gud har utvalt vissa till frälsning och andra att gå förlorade. Detta är naturligtvis en kontroversiell lära, men så länge vi är överens om att Gud ensam är ansvarig för att frälsa oss måste inte lärans detaljer nödvändigtvis skilja oss åt. Den lutherska utkorelsläran har många likheter med den reformerta. Konkordieformeln säger att grunden för den kristnes salighet är predestinationen och Guds eviga utkorelse.² Detta är den allra viktigaste poängen, nämligen att Gud utväljer oss till frälsning. Detaljerna kring hur Gud är inblandad i att vissa går

---

¹ Psalm 19; Rom. 1:20.

² Konkordieformeln XI:5.

förlorade kan diskuteras bland bröder och systrar i Kristus, men en avgörande poäng i de båda traditionerna är att människor är ansvariga för sin egen synd och dess konsekvenser. Det är sant oavsett hur man förstår utkorelsen. De båda traditionerna delar uppfattningen att det mänskliga tillståndet har blivit fördärvat av synden i en sådan utsträckning att vi inte kan närma oss Gud på egen hand. Sålunda erkänner vi att frälsningen är *monergistisk*, alltså att Gud frälser oss människor utan någon inblandning från vår sida. Detta är ett av de viktiga koncept som utkorelsen slår vakt om och detaljerna i läran ifråga måste inte orsaka splittring.

En lära som ibland splittrar lutheraner och reformerta teologer är läran som kallas *begränsad försoning* (engelska: *limited atonement*). Det vill säga uppfattningen att försoningen Kristus åstadkom var begränsad till en specifik grupp, nämligen de människor Gud utvalt till att bli del av den världsvida kyrkan. Vi föredrar namnet *specifik försoning* (engelska: *particular atonement*), då det på ett mer positivt sätt kommunicerar Guds specificitet och exakthet i hans plan att frälsa ett särskilt folk. Där den reformerta uppfattningen söker att med logik lösa spänningen mellan Guds utkorelse och universella kärlek, försöker istället den klassiskt lutherska hållningen som uttrycks i Konkordieformeln att bekänna sig till de båda samtidigt, utan en strikt logisk lösning.³ Fastän det finns ett gap mellan reformert och lutherskt tänkande här verkar det finnas gemensam grund. Vissa lutheraner, fortfarande trogna den egna traditionen, kan lösa denna spänning genom att erkänna begränsad försoning. Det finns likaså utrymme för brett reformerta teologer att inta en luthersk hållning och betrakta detta som en paradox. Med det sagt finns det en gemensam längtan att ta avstånd från den mer människocentrerade uppfattning som återfinns bland arminianer, romerska katoliker och många andra. Vi gläds åt Konkordieformelns längtan att vara trogen spänningarna vi ser i Skriften och känner helhjärtat igen oss i den lutherska synen på försoningen, som framhäver Guds nåd och demonstrerar att det är omöjligt för oss att frälsa oss själva.

Ytterligare ett exempel på en historisk oenighet är förståelsen av Herrens måltid. Både Luther och Calvin tog avstånd från både den katolska transsubstantiationsläran och Zwinglis uppfattning att nattvarden enbart är symbolisk. Båda upprätthöll Kristi närvaro i eukaristin, men skilde sig åt i sin förståelse av *på vilket sätt* Kristus var närvarande. Enligt Calvin kan Kristus bara vara närvarande i eukaristin vad gäller hans gudomliga natur. Kristi kroppsliga närvaro är inte där, men Kristus är närvarande genom sin helige Ande. Luther såg detta annorlunda. Han lärde att om Kristus är närvarande i eukaristin måste han vara närvarande med sina båda naturer, inklusive sin faktiska kropp. Denna fråga har varit en orsak till splittring historiskt, men givet de nuvarande omständigheterna – Västvärldens ökande avståndstagande från evangeliet – menar vi att denna fråga inte borde hindra oss från att samarbeta. Samtidigt som det kan vara nyttigt att diskutera implikationerna av de olika synerna på Herrens måltid får vi inte glömma våra dyrbara gemensamma läror som rättfärdiggörelse genom tron allena och Kristi ställföreträdande strafflidande.

Till sist är det värt att nämna att det inom TGC finns en mångfald av olika syner på dopet, inklusive frågan om spädbarns- respektive troendedop. Även här finns alltså viss gemensam grund mellan TGC och lutherdomen. Vi

---

³ Concordia Triglotta (St. Louis, Mo.: Concordia Publishing House, 1921), p. 1071.

håller med varandra om att nåden allena är centralt och att dopet inte är en gärning vi gör för att förtjäna Guds kärlek. Vi är alla noga med att dopet inte ska ersätta personlig omvändelse och tro, men att det ska vara en del av ett liv levt till Guds ära. Vi alla ser dopet i Faderns, Sonens och den helige Andes namn som ett tecken på en sann och hälsosam församling. En av styrkorna med TGC har varit att förena grupper av kristna med olika syn på dopet i en gemensam vision om evangeliets centralitet. Många av oss har funnit att vi har mycket gemensamt med bröder och systrar i Kristus som delar dessa centrala trossatser, men som skiljer sig från oss vad gäller dopsyn. Med det sagt finns det en skillnad mellan hur lutheraner och vissa reformerta teologer betraktar spädbarnsdopet. Enligt den lutherska uppfattningen tar spädbarnet emot nådens evangelium i dopet, emedan de reformerta traditionellt har argumenterat för att dopet är ett tecken på det förbund in i vilket barnet är fött. Den lutherska ståndpunkten är fortfarande att det faktum att vi är födda i synd innebär att det är Guds nåd som åstadkommer dopets verkan. Fastän vi inte är överens om detaljerna kring dopet erkänner vi att den lutherska ståndpunkten inte kan kategoriseras som en gärning någon utför för att förtjäna Guds acceptans. Därför är det vår övertygelse att de olika synerna på dopet inte behöver hindra vårt samarbete i spridandet av evangelium.

Skillnader i lärofrågor är viktiga och ska inte underskattas eller ignoreras. Samtidigt bör oenighet mellan bröder och systrar i Kristus präglas av generositet, kärlek och tålmod. Med detta vill vi säga att när TGC lanserar sin verksamhet i Norden är det inte ett försök att konkurrera med den lutherska traditionen, utan snarare att träda fram som en allierad i uppdraget att förkunna evangelium till världens ändar. TGC har alltid varit på våra lutherska bröder och systrars sida. Ett exempel på detta är när vi nyligen utnämnde *The Care of Souls*, av den amerikanske lutheranen Harold L. Senkbeil till *Ministry Book of the Year*. Vår förhoppning är att inkludera likasinnade lutherska pastorer i våra råd och kommitéer, för att lära av dem, hedra dem och få hjälp av dem att forma våra initiativ för evangeliet i Norden. Vår bön är att vi – snarare än att splittras på grund av våra olikheter – kan kroka arm och tillsammans bli (för att citera Don Carson) “prophetic from the center”.

Denna text författades för TGC Norden av Edvard Moe och Simen Nordbrønd Myklebust från Norge och Carl Jan Christian Roth från Danmark, mars 2021